

Palestinakonflikten med nya ögon

2007-08-26

Kristian Steiner

Filosofie doktor statsvetenskap

Universitetslektor i freds- och konfliktvetenskap

1993 till 1994 tillbringade jag nio månader i Jerusalem som doktorand i statsvetenskap vid Hebrew University. Syftet med min vistelse var att skriva på min avhandling om den palestinsk-israeliska konflikten. Som kristen och som forskare i internationell politik försökte jag få en konkret, personlig erfarenhet av Mellanöstern och konflikten i tillägg till det politiska spel som jag analyserade i min forskning.

I gudstjänster i den messianska och sionistiskt präglade församlingen King of Kings', fick jag en undervisning jag inte hört förut. Jag fick upp ögonen för kristendomens judiska rötter. Samtidigt fick jag mig till livs en kristen sionism som jag senare kommit att ompröva. Om söndagsgudstjänsterna var vikta åt King of Kings', deltog jag en gång i veckan i en palestinsk kristen studentgrupp där jag såg en stor hängivenhet.

Israels kristna studentrörelse arrangerade vid denna tid läger där kristna palestinier och messianska judar deltog. Vid ett av dessa läger träffade jag två killar, en kristen palestinier och en messiansk jude. Båda uppfattade jag som ödmjuka och lyssnande. De två killarna knöt också vänskapsband, men hade små möjligheter att träffas efter lägret. Palestiniern från

Ramallah kunde inte åka till Jerusalem. Israelen kände sig otrygg i Ramallah. Den politiska verkligheten försvårade kristen gemenskap över de etniska gränserna.

Vid ett tillfälle fick jag tillfälle att samtala personligt med den kristne palestinern från Ramallah. Det visar sig att han och hela hans familj var pingstväänner. Jag visste att Ramallah hade drabbats svårt i den konflikt som kallades för första intifadan. Jag bad honom, i min frikyrkonaivitet, berätta om sina erfarenheter av intifadan. Samtalet kom att sätta djupa spår hos mig.

Den palestinske mannen, vi kan kalla honom M., berättade om två händelser. M. som vid tiden för intifadan var mellan 25 och 30 år, bodde med sin familj vid en av de större gatorna i Ramallah. På denna gata ägde ofta kravaller rum. Sten kastades, barrikader byggdes och antändes. Ofta, berättade M., gick det till så, att ungdomar drog fram och blockerade gatan med gamla däck och annat bråte som de satte eld på. Därefter försvann de. Strax efteråt kom israelisk militär till platsen och tvang de boende i närmsta hus att städa upp. Det fick också M. göra.

Vid ett tillfälle, berättade M., utsattes han för ett våldsamt övergrepp. En barrikad brann på gatan, det var sent på natten och M. sov. Israelisk militär bankade på dörren till familjens hus. M., som var ensam hemma, sov och hörde inget. Soldaterna slog in dörren, rusade in i huset och pryglade den unge M. svårt.

När jag talade med M. var han ca 35 år gammal och lärare vid ett palestinskt universitet. Relativt nyligen hade M. blivit arresterad. Orsaken var att M. skulle resa utomlands. Vid denna tid hade palestinierna inga palestinska pass. Skulle en palestinier åka utomlands fick han eller hon ansöka om ett resedokument hos de israeliska ockupationsmyndigheterna. Problemet för M. var att han fick besked om att han var tvungen att lämna in det id-kort han var tvungen att alltid bära med sig för att kunna få ut ett resedokument för utrikes resa. Det var helt nödvändigt att ha ett id-kort om han skulle lämna Ramallah. M. arbetade strax utanför Ramallah. M. vädjade därför att få tillbaka sitt id-kort så att han kunde åka till sitt arbete. Ockupationsmyndigheten vägrade. En kort tid efteråt, när M. skulle åka till sitt arbete, åkte han fast i en sk checkpoint och fängslades i ett par dygn eftersom han var utan sitt id-kort.

Detta samtal med M. hade en stor betydelse för mig. Jag insåg att det fanns mycket trovärdiga röster i den palestinsk-israeliska konflikten som sällan hördes i svenska kristna medier eller i bokutgivningar, alltså de evangeliskt kristna palestinierna. Här föddes idén om att göra en serie intervjuer bland kristna palestinier jag dels uppfattade som trovärdiga och dels som jag hoppade att konservativa kristna skulle kunna lita på och identifiera sig med. Trovärdighet och identifikation blev mina ledande urvalskriterier eftersom min erfarenhet är att konservativa kristna har en tendens att betrakta palestinska vittnesmål distanserat, med misstro och skepticism.

Våren 2007 var tiden mogen. Jag skulle ner till Mellanöstern i tjänsten för att besöka två universitet. Efter tjänsteförordningen skulle jag få tid över att göra några intervjuer. Vid Bethlehem Bible College fann jag tre personer som jag fann vara intressanta att intervjuas.

Bethlehem Bible College är en evangelisk teologisk högskola. Den grundades 1979 av Bishara Awad med ytterst små ekonomiska medel. Den har expanderat och idag har den 18 lärare, varav flera på deltid. Förutom teologi ges program i turism och massmedieproduktion. Skolan har för närvarande tre byggnader, men ytterligare en byggs. Jag hade möjlighet att träffa rektorn, Bishara Awad, och flera av lärarna och annan personal. Skolan och dess personal gjorde ett djupt intryck på mig genom den kärlek och frid jag erfor. I samtal med lärarna framkom också att skolan står på en solid och sund teologisk grund.

Den förste jag intervjuar var Rami Fellemon, lärare vid bibelcolleget i Betlehem. Vi träffas i Jerusalem, på American Colony Hotel. Vi dricker kaffe i den traditionstyngda miljön. Det var här som bl.a. de svenska Jerusalemfararna bodde. Rami är 29 år gammal och nygift.

Under israeliskt styre finns palestinier som givits helt olika rättigheter och juridiska status. Ca 1,3 miljoner palestinier har israeliskt medborgarskap och dessa har de flesta medborgerliga rättigheterna. Ca 220.000 är bosatta i det av Israel annekterade östra Jerusalem. Trots att området nu är annekterat av Israel, har dess invånare inte israeliskt medborgarskap. De kan dock röra sig tämligen fritt i Israel, men kan bara bosätta sig i östra Jerusalem. De har inga pass för utrikes resa utan måste ansöka och särskilda resedokument hos israeliska myndigheter. Ytterligare en kategori palestinier är de med palestinska pass på Västbanken och i Gaza. Därtill kommer palestinier i flyktingläger. Rami tillhör alltså palestinierna i östra Jerusalem.

Rami Fellemon från östra Jerusalem

Mitt och Rami Fellemons samtal svepte över flera områden. Jag lät Rami berätta om sin barndom och om sitt vardagsliv nu som vuxen. Jag frågade också efter traumatiska händelser. Till sist talade vi om hur han ser på en rättvis politisk lösning samt på hur han som lärare på ett bibelcollege ser på det judarnas roll i det nya förbundet.

Rami är född och uppvuxen i gamla stans myller av hus och gränder. På det stora hela var detta en god plats att växa upp i, poängterar han. Förutom alla turister bor på denna lilla plats ca 35.000 människor. Rami upplevde också platsens religiösa och

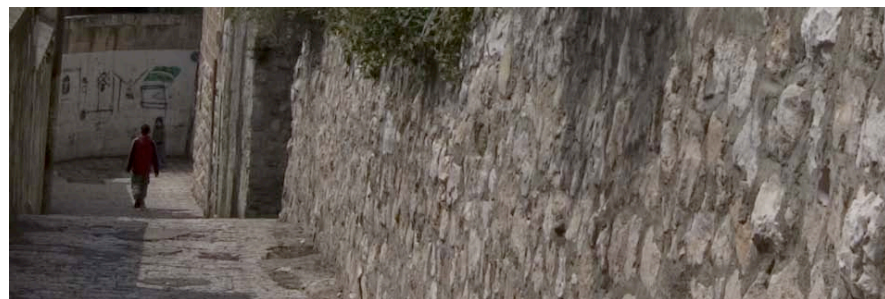

Rami Fellemon. Rami är aktiv i Alliance Church i gamla stan i Jerusalem, med outreach, musik och sociala frågor.

etniska mångfald som en tillgång. Själv växte han upp i de kristna områdena, men kände till de judiska, de armeniska och de

muslimska. Också att människor bodde så nära varandra, uppfattade Rami i stort som något positivt.

-Du kunde höra vad grannarna talade om, du kunde känna lukten av deras mat. Du hade många vänner. Denna uppväxt gav mig en unik erfarenhet.

Gamla stan i Jerusalem.

Rami lägger också till att han från sin egen gata kunde se Gravkyrkan, den plats där Jesus enligt traditionen dog och uppstod.

Ramis egen familjebakgrund präglas också av mångfald. Hans pappa är koptisk präst från Egypten och hans mamma är, liksom Rami själv, evangeliskt kristen.

-Jag är välsignad, lite egyptisk, lite grann jordanier och lite israel.

Efter en stund växlar samtalet över till svårare frågor. Rami berättar om rädslan i barndomen.

-När intifadan bröt ut påverkade det oss på många sätt. Att vara rädd var ett av dem, att ständigt vara rädd för soldater. Jag blev slagen en gång, utan orsak. Några barn kastade sten och

av misstag trodde de (israelisk militär)* att jag var en av dem, fast jag bara gick förbi. Och en israelisk soldat slog mig. Han trampade mig på grenen.

Något som kan märka barn för livet är att se sina föräldrar bli förnedrade, så jag frågar Rami om han upplevt detta.

-Generellt sett inte. Vi korsade så sällan checkpoints för att möta detta. Självklart finns diskriminering överallt, men jag erfor det inte med mina föräldrar.

Jag ber Rami berätta mer om sitt vardagsliv. Rami bor också nu i östra Jerusalem, i Beit Safafa, och åker två gånger i veckan till sitt arbete i Bethlehem Bible College, på andra sidan muren.

Kontrollen på vägen *till* Betlehem är något mildare än den till Jerusalem. Den tar inte mer än 15 minuter, kanske vid något tillfälle 20. Det händer att soldaterna kräver dokument som bevisar att Rami arbetar i Betlehem. Det har också hänt att han inte fått passera.

Rami är nog med att betona att de israeliska soldaterna är olika i sitt uppträdande.

-Ibland behandlas man trevligt. Ibland inte. Många är trevliga och säger välkommen. Det beror på personligheten, och de är så unga. Vi är vana vid det, men det betyder inte att vi tycker om det. Och resan tillbaka till Jerusalem är värre. De kontrollerar både bilen och våra dokument.

Jag frågar Rami vad han upplever som svårast med att vara palestinier i Israel.

-Det är helt enkelt känslan av att vara en måltavla. Det är hemskt. Man är soldaternas måltavla. Det är tröttande. Som nu när jag var på flygplatsen. Alla bilarna kom lätt igenom

säkerhetskontrollen. Men när de vet att det är en arab, så tar de honom åt sidan. De ser mitt ansikte, hör kanske min brytning. De ber dig gå ur bilen och kollar mina dokument. Sen samma sak vid själva entrén till flygplatsen, vaktbolaget ser dig och stoppar dig. Det är inte alls behagligt.

Jag frågar hur ofta det händer.

-Så fort någon ser dig. En soldat eller någon... Det kan vara någon på köpcentret, ja ofta där, inte ens polisen utan köpcentrets vakter. De vet att du är arab, men vill försäkra sig om att du inte är från Västbanken. Så gör de aldrig med judarna.

Vi övergår till att tala om det palestinska folkets politiska framtid.

-Två rättvisa stater. Det är det enda.

På frågan om var han själv skulle vilja höra hemma, så verkar Rami tveka.

-Jag kommer inte att lämna Jerusalem. Jag föddes här. Men sen vet jag inte var Jerusalem kommer att hamna.

Västra muren i gamla stan.

* All text inom parentes är författarens förtydliganden och kommentarer.

Eftersom jag vill ha svar på frågan, så omformulerar jag den. Jag frågar om han föredrar att Jerusalem ska vara en del av Palestina.

-Jag tycker att det vore rättvist. Men eftersom muslimerna vill ha sin moské och judarna Västra muren, så blir det inte lätt. Hur ska de dra en linje där? Jerusalem bör vara enat, en fredens stad, kanske under FN. Det kunde vara en lösning.

Jag fråga Rami om han ser någon fara som kristen i en stat, där muslimerna är en stor majoritet och Hamas är aktiva.

-De, säger Rami och syftar på Hamas, har aldrig hotat mig personligen. Aldrig. Men generellt sett, där det finns fanatiska muslimer så finns det förföljelse av kristna. Som i Egypten. Så jag förväntar mig något sådant om Hamas är kvar vid makten. Men det är inte säkert att det sker. De måste kanske behaga Väst och vara snälla mot kristna.

Ett tema som engagerar många evangeliskt kristna, är judarnas betydelse i det nya förbundet. I stora delar av den evangeliskt kristna världen, har den kristna sionismens dogmer kommit att uppfattas som självklara. Judarna anses ha en roll att spela i världshistoriens avslutning. Kristen sionism ser den moderna staten Israel som identisk med bibelns Israel och dess grundande som ett svar på bibelns profetior. Den moderna israeliska staten ses också som identisk med bibelns Israel. Kristna sionister anser ofta också att judarna har rätt till det territorium som utlovades i Gamla testamentet. Rami tillhör alltså en evangelisk kyrka som präglas av en relativt konservativ teologisk hållning, men samtidigt är han palestinier. Jag är därför nyfiken på hans hållning i denna fråga.

Självklart accepterar han inte den kristna sionismens dogmer. Med hänvisning till Israels politik i förhållande till palestinierna säger han:

-Jag ser Gud över allting. Han tillåter saker för sin äras skull. Men jag ser inte Guds hjärta i det som sker

-Jag känner Guds hjärta. Att älska sina fiender. Så, detta är inte Guds hjärta, att land tas ifrån dig. Men Gud har all makt och Gud kan använda detta för sin härlighets skull. Jag vet inte hur. Jag kan inte förstå det. Men jag tror det och litar på det. ... Men angående Israel, men är det i enlighet med Guds hjärta, att komma hit och göra vad de gör? Det tror jag inte.

Något senare i intervjun tillägger Rami:

-Jag menar att Gud inte är rasernas Gud. Han graderar inte människor. Till och med när han valde Israel. Och om vi tror att det finns första och andra klassens människor, så är Gud inte rättvis.

Rami är ambivalent i sin hållning om Israels utkorelse. Han poängterar att han inte är teolog. Å ena sidan ser han de kristna, de troende, som *ett*, ”utan titlar, på samma nivå.” Men samtidigt så är han öppen för att Gud kan ha anspråk för dem. ”Det viktiga”, säger Rami avslutningsvis, ”är fred.”

-Mitt rop och min längtan är att båda sidor ska få fred. Att barn ska få växa upp på en plats där de inte behöver se murar och vapen.

Fadi Zoughbi från Betlehem

Fadi Zoughbi är en 25-årig ung man från Betlehem. Han är född och uppväxt här och är således västbankspalestinier och bor på ockuperat område även om Betlehem har fått ett visst självstyre. Han är

därmed mer utsatt än Rami, har en ännu svagare position i förhållande till israeliska myndigheter.

Fadi Zoughbi

Fadi är aktiv i och arbetar i den karismatiska församling hans far startat. Fadi säger att *House of Bread*, som församlingen heter, har influenser både från pingströrelsen och trosrörelsen. Detta väcker givetvis mitt intresse eftersom dessa rörelser vanligen är tydligt präglade av den kristna sionismens dogmer. När jag dessutom fick veta att Fadi studerat vid Oral Roberts University, som är ett fäste för den amerikanska kristna högern, blev mitt intresse än större.

Idag arbetar Fadi heltid vid *Bethlehem Bible College*. Han ger en kurs i Korintierbrevet och handleder uppsatsarbete. I sin församling leder han bibelstudier och lovsång.

I den första frågan jag ställer Fadi, ber jag honom berätta om sin barndom och uppväxt under *intifadan* och den israeliska ockupationen. Även om Fadi ger ett mycket ödmjukt intryck, nämner han till sist några tämligen traumatiska händelser. I den första händelsen var han omkring sju år gammal.

-Jag var på väg hem från skolan. Det var mitt på dagen. Jag kom ner för backen, och plötsligt fick jag se soldater som hindrade mig från att gå hem. Jag kommer ihåg att pappa kom ut och sade till soldaterna att jag skulle komma hem.

-Jag kommer också ihåg ett annat tillfälle. Soldater hade gått in i vårt hem, eller om det var min farbrors hem. En soldat fick se en bild av Jesus Kristus. Soldaten, som trodde att det var en politisk ledare, frågade vem det var. Pappa svarade "det är Jesus Kristus som ber just nu." Soldaten frågade "Vem ber han för?" Pappa svarade: "Han ber för dig, för din frälsning."

Under samtalet berättar Fadi att israeliska soldater har genomsökt familjens hus, där också församlingen har sina lokaler, elva gånger. Den sista gången var bara för tre månader sedan, trots att Betlehem har fått självstyre. Ofta kommer soldaterna för att arresteras någon eller för att demolera ett hus. Vid ett tillfälle slog soldaterna sönder bakrutan på familjens bil och skar sönder däcken.

Ibland har Fadi en from attityd som är anmärkningsvärd, nästan provocerande, som när Fadi berättar om hur mormor lovsjäng när soldater genomsökte hennes hus.

-Och visst, de har genomsökt vårt hus många gånger, för många gånger, men Gud har allt i sin hand.

I mina intervjuer har jag försökt få respondenterna att berätta om de sett sina föräldrar förnedrade. Fadi berättar om en händelse med hans farbror. Till saken hör att palestinska ungdomar brukade bygga barrikader, bland annat av sten, för att försvåra den israeliska arméns arbete.

-Det var inte lätt att se min farbror gå ner för att röja gatan från stenbumlingar.

-Soldater kommer för att kontrollera husen. Jag kommer till exempel ihåg när soldater gick in i min farbrors hem, tvång

dem, allihop, att sätta sina händer på sitt huvud, samtidigt som de skulle böja sitt huvud djupt. Det var ett sätt få kontroll, men förnedrande.

Själv trodde jag att den israeliska armén höll sig utanför den mur de själva byggt de senaste åren.

-Nej, det gör de inte. Kanske skulle de det enligt Oslo-avtalet, men de kommer och går.

Till skillnad från palestinierna i Israel eller i östra Jerusalem, så måste Betlehems invånare ofta passera checkpoints. Man kan inte lämna Betlehem utan att bli kontrollerad. Dessa kontroller väcker stort obehag hos Fadi. Särskilt svåra är de checkpoints som förbinder Västbanken med Israel och östra Jerusalem.

Sedan flera år kan inte palestinier på Västbanken åka till Jerusalem som ligger mindre än två mil bort. Några hundra personer med speciella tillstånd för arbete i Jerusalem är undantagna. Likaså kan palestinier få tillstånd att besöka till exempel specialistsjukvård i Jerusalem, men vid sådana besök måste man i förväg ansöka om inresetillstånd.

Många palestinier fick tillstånd att resa till Jerusalem i julas, några timmar över dagen. De fick tillfälle att besöka släkt och vänner. Men att komma igenom säkerhetskontrollen var inte lätt. Fadi berättade ingående om processen.

-Det är en förödmjukande process att komma igenom en checkpoint. I julas, till exempel, fick vi tillåtelse att åka till Jerusalem. För det mesta är vi instängda i Betlehem. Den nya checkpointen vid infarten är som en flygplats. En flygplats är mindre komplicerad än denna checkpoint.

-Först går vi i en gång med höga stängsel på båda sidor. För oss är det skrämmande att gå mellan stängslen som leder till själva checkpointen.

-För det andra måste vi visa våra tillstånd och id-handlingar. Därefter blir vi visiterade. Om det finns utlänningar med, slipper de denna kontroll. Sen går vi igenom en metalldetektor. Om den piper måste vi gå tillbaka och ta av oss allt i metall. Pengar, nycklar, telefonen, ytterrocken.

-Dessutom så talar de hebreiska. Jag förstår inte hebreiska. Ibland ropar och skriker de i högtalarna. Jag förstår ingenting. Jag förstår inte vad som sker och högtalarna är väldigt starka. Ibland blir man nervös. Jag förstår inte och det är väldigt högt.

-Sen visar vi våra tillstånd och id-handlingar igen. Min lillebror var med oss. Han var 14 år. Han hade sitt födelsebevis. Vi hade gjort en kopia. Men då sade soldaterna att de behövde originalet. Som 14-åring behöver han inte egna id-handlingar, man är registrerad på sina föräldrar. Så, ibland är det komplicerat.

-Slutligen kom vi till Jerusalem. Vi tror att det var sista gången vi åker dit, även om vi får, för vi vill inte gå igenom kontrollerna igen.

Jag frågar Fadi om villkoren att åka till andra orter på Västbanken, om han kan lämna Betlehem.

-Ja, vanligtvis. Som palestinier kan vi åka till palestinska städer som Hebron, Ramallah, Nablus och så vidare. Vi *kan* åka dit, men det är inte lätt. En gång åkte vi till Zababida i Jenin, där skulle vara en pastorslunch. Så vi åkte. Det tog tre timmar dit (det är en resa på 15 mil). Att åka tillbaka tog elva timmar, på grund av checkpoints.

Jag frågar Fadi om han själv blivit slagen eller arresterad. Slagen eller arresterad, säger han, har han inte blivit. Det han betonar är istället den psykologiska stressen.

Utsikt från Pingstkyrkan under den senaste belägringen.

-Den mentala stressen är värre än den fysiska. När vi upplevde Betlehems belägring så hade vi utgångsförbud i 40 dagar. Vi fick gå ut för att gå ärenden en gång per vecka. Jag kunde inte åka till arbetet. Jag kommer ihåg att jag tog hem många böcker från biblioteket och började skriva min uppsats.

2005 tog Fadi sin mastersexamen vid Oral Roberts University, som är ett kristet sionistiskt fäste. När jag vill få Fadi att berätta om hur han som palestinier upplevde tiden där är han mycket försiktig. Jag uppfattar honom som lojal med det universitet där han fick sin examen.

-Jag var välkommen. Jag tror att denna tid var bra därför att människor var öppna. De förstod den andra sidan av historien. Jag kommer särskilt ihåg en person jag talade med. Jag berättade om den politiska situationen. Han började gråta och sade: "kan du förlåta oss för vår okunnighet." Så människor var mottagliga angående situationen här. Många lovade be för palestinierna. Särskilt att de skulle få sina rättigheter.

Jag tog också upp frågan om kristen sionism med Fadi, och frågade hur han ser på Israels och judarnas roll.

-Ja, jag tror att Kristus kom med ett budskap om rättvisa och fred. Kristus favoriserade inte ett folk framför andra.

Jesus med palestinaflagga och det bortsprungna lammet i pingstkyrkan i Betlehem.

-Jag tror att vi ska se på profetiorna som uppfyllda i Jesus Kristus. Där står till exempel i Gamla testamentet att Herren upprättar sitt folk. Nå, när Jesus kom, uppfyllde Han den profetian på ett andligt sätt, till exempel när Han befriade en besatt tillbaka till livet eller när Han uppväckte en död dotter. Det var alltså en andlig upprättelse.

Vi kommer därefter in på Palestinas politiska framtid och jag frågar Fadi vilken politisk lösning han skulle vilja se.

-Naturligtvis vill jag se en god palestinsk stat, med god ekonomi och bra vägar. Jag hoppas att vi ska få fred.

Fadi är inte så specifik avseende gränsfrågor och de politiskt känsliga frågorna om Jerusalem.

-Jag tror att samarbete är bäst. Till exempel bör palestinier ha makten över palestinska platser.

Fadi verkar inte vara orolig, i alla fall inte öppet, om en framtid som kristen i en stat dominerad av muslimer.

-Ja, idag utgör de kristna omkring en till två procent av befolkningen. Men jag tror inte att det blir några problem. Jag tror att vi palestinier kan leva i harmoni som evangeliet säger. Kristna förstår muslimer, muslimer förstår kristna. Naturligtvis kommer vi att många kristna i parlamentet och några i regeringen.

Munther Isaac från Betlehem

Jag träffar Munther Isaac på hans kontor på Bethlehem Bible College där han alltså arbetar som lärare och körledare. Han är 28 år och född i Betlehem, men är nu bosatt i Beit Sahor som vuxit samman med Betlehem. Sin akademiska grundexamen tog han i ingenjörsvetenskap vid Bir Zeit University och sin mastersexamen i teologi tog han i USA vid Westminster Theological Seminary, Philadelphia år 2005.

Också Munther är aktiv i en evangelisk församling som tillhör Bible Presbyterian Church. Munther beskriver den som konservativ, både i lärofrågor och i moralfrågor. Däremot omfattar hans församling inte den kristna sionismens dogmer. Till Munthers uppgifter i församlingen hör att undervisa.

Av de palestinier jag intervjuat är Munther den som är mest verbal. Han redovisar inte bara händelser, utan kan på ett personligt sätt också klä sitt känsloliv i ord. Han är också den jag talar längst

med, över en timme, men det är uppenbart att samtalet varit upp-
slitande och tröttat honom.

Munther Isaac

Jag ber inledningsvis Munther att berätta om hur det var att växa upp i Betlehem.

-Jag växte upp under ockupationen, den israeliska ockupationen. Det innebar att innan den Palestinska myndigheten kom till Betlehem 1994-95 så hade jag inga representanter. Jag hade inget palestinskt pass. Det enda jag hade var ett resedokument. Vi kunde inte rösta. Vi styrdes av militären. Den israeliska militären var våra myndigheter. Så, som barn och tonåring var jag van vid att få order av främmande militärmakt. Utegångsförbud, när vi inte kunde lämna våra hem, var vanliga.

-Jag var för ung, åtta-nio år, när det första palestinska upproret startade. Så jag deltog inte. Men jag har minnesbilder, mycket levande bilder av gatuvåld. Under utgångsförbuden kunde vi inte gå ut. Och när familjen behövde mat, skickade de mig, jag var ju ung och snabb. Jag fick springa till grannarna för ett ägg eller bröd, och sen komma tillbaka. Ibland kunde det vara farligt, men det var vi vana vid.

-I långa perioder hade jag ingen skolgång. Ofta hade vi sömnlösa nätter, därför att soldaterna sökte efter misstänkta i grannskapet. De fanns överallt. Man rädd och inte vad du ska ta dig till. Det var väldigt spänt, också känslomässigt, och komplicerat.

-Och alla talade politik. Alla använde termer som ockupation, representation, strejker, civil olydnad. Och marscher, demonstrationer. Du lever med och växer upp med dessa idéer. FN-resolutioner, tal, kvinnodagar. Detta gav varje högtid en nationell anstrykning.

Även om fredsavtalet från 1994 kan betraktas som ett misslyckande, gav det enligt Munther några år av ökade friheter:

-Men sedan hade vi en relativt lugn tid. Vi hade relativt fred i Betlehem, under flera år, fem-sex, och på många håll till på Västbanken.

Jag frågar Munther igen, om det blev bättre efter fredsavtalet detta år.

-Ja, efter 1995. Förutom Jerusalem kunde vi åka överallt på Västbanken. Men efter 2000 blev det allt värre. Tidigare behövde jag 40 minuter för att åka till mitt universitet. Vid det andra upproret stängdes vägarna. Hundratals checkpoints. Det tog mig tre timmar att åka till universitetet. Jag fick passera

några checkpoints, jag undvek andra till exempel genom att gå över ett berg. Det var hemskt.

Munther återkommer vid olika tillfällen i intervjun till att åren 1995 till 2000 var bättre.

-Från -95 till 2000 så kunde vi röra oss relativt lätt mellan palestinska städer och det var mycket, mycket lättare att få tillstånd att åka till Israel. Restriktionerna var färre. Checkpointen var mindre, nu är de som gränsövergångar.

-Jag kommer ihåg hur vi kunde åka till Jerusalem utan giltiga resehandlingar och berätta för soldaterna att vi skulle handla, att vi var kristna och ofarliga. Vi log mot dem och de släppte igenom oss. Nu är det helt annorlunda, med muren och allt.

År 2000, när det andra upproret utbröt, försämrades situationen för palestinerna. Munther, som då studerade vid Bir Zeit University, berättar om erfarenheterna där. Bir Zeit University ligger ca 10 minuters bilfärd från Ramallah.

-Jag vill bara berätta om en checkpoint vid en infart till Ramallah. Den checkpointen kallades *Självordsbombfabriken*, på grund av den förnedring du gick igenom bara för att passera checkpointen. Det tar två timmar. Du sitter i bilen. Många bilar i kö. Och soldaterna (som alltså sköter checkpointen) gör absolut ingenting. Slutligen så tittar de på dig och de låter dig åka.

-På en annan plats finns ingen checkpoint längre. Det är mellan Bir Zeit och Ramallah. Det finns en väg som förbinder platserna. Så israelerna grävde upp ca en kilometer av vägen. De förstörde alltså en sträcka på en kilometer helt och hållet.

Detta kan ha varit ett sätt att kontrollera bestraffa befolkningen. Munther beskriver hur han tog bil, vanligen en form av kollektivtaxi, till vägen slut. Sedan får du gå kilometern över stock och sten, tills du nådde den andra hela vägsträckan. Här fick alltså både unga och gamla stulta fram.

Det som verkar vara mest frustrerande och förnedrande för Munther är att den israeliska försvarsmaktens agerande verkar vara så ineffektivt, såvitt Munther kan bedöma. Att förstöra vägen verkar i första hand vara ett sätt att förnedra palestinierna, därför att de närvarande soldaterna gör ingen rationell kontroll av resenärerna.

-Ja, man undrar vad målet med denna kontroll är, annat än att göra livet svårare för oss. Därför, jag kunde mycket väl ha smuglat in ett maskingevär ifall jag ville, därför de kontrollerade oss inte. Ja, ibland kunde de begära att se en väska och be oss öppna den.

Munther beskriver hur soldater sitter i väggropen till den upphuggna vägen och betraktar när resenärerna går förbi. Ibland flinade de.

-Vid ett tillfälle, när vi gick där, så stoppades alla. Nu fick vi inte ens gå. Det var sent på kvällen. Soldaterna flinade och vi stod rakt upp och ner och väntade. Vi väntade först i 15-20 minuter. De flinade, skämtade, sannolikt om oss. Och vi väntade. Man vågar aldrig gå fram till dem, då skulle de skjuta.

-Jag förstod att de skämtade om oss, betraktade oss, diskuterade oss. Sen pekade de på en resenär och sade: "Du kan gå." Så de handplockade än den en än den andra. Vem de tog, det berodde nog på hur man såg ut, eller vad de kände för. Och resten av oss fick bara vänta.

-När vi väl fick gå, så granskade de inte våra id-handlingar, de genomsökte inte vårt bagage. Det verkar som om de ville säga att de är starka och vi vill kontrollera era liv och det kan

ni inte göra något åt. Tänk vilken frustration och förnedring de skapar hos en.

Munther beskriver också andra procedurer i samband med checkpoints. Men eftersom jag bara upplevt en handfull sådana kontroller hänger jag inte riktigt med i alla de turer han beskriver. Men han förklarar att ibland tog kontrollerna två timmar i solens hetta. Det Munther återkommer till är inte att kontrollerna är noggranna, utan tvärt om. De är långsamma men ineffektiva, vilket gör att Munther uppfattar dem som omoraliska styrkedemonstrationer.

-Tro mig, många gånger så väntar vi i bilen under solen. De stoppar dig, tar dina id-handlingar och säger åt oss att vänta. Och sen väntar man. Och de gör ingenting. De stjälar bara vår tid. Så, hur påverkar detta en palestinier utan arbete. Han brukade kanske ha ett arbete i Jerusalem som han nu inte kan åka till. Han ska försörja sju-åtta barn. Hur tror du detta påverkar honom? Det är därför vi kallar denna checkpointen *Självmondsbombarfabriken*. Om du måste gå igenom detta dag för dag, så tillsist brister det.

-Jag brukade be, när jag tog mig igenom dessa checkpoints "Bevara mig för vrede, bevara mig från att hata israeler". Inte bara därför att Jesus lärde oss att älska våra fiender, utan också därför att jag inte vill leva på det sättet, att hata någon. Jag känner mig maktlös, det finns inget jag kan göra. Och jag märkte hur detta började påverka mitt inre och mina känslor.

-Jag undrar, samtidigt som jag tackar Gud, när jag tänker på hur mitt skulle ha varit om jag inte haft mitt arbete. Livet är ofta inte lätt här. Verkligen. Och samtidigt verkar inget bli bättre.

Munther beskriver dessa hittills värsta åren inte bara ur ett personligt perspektiv. Han menar att det påverkar de kristna i stort och hela samhället, inte minst ekonomin.

-De kristna i Betlehem och Jerusalem var tidigare *en* grupp. De inte bar samarbetade, de var som en gemenskap. Det är bara 16 kilometer. Det var normalt för kristna i Betlehem att åka in till Jerusalem för att gå i kyrkan, varje vecka. Det tog 25 minuter med buss. Men inte nu längre.

-Ja, vi kan inte längre åka till kyrkorna i Jerusalem, vi kan inte besöka de kända kristna platserna.

Bethlehem Bible College ger en treårig kandidatutbildning i teologi. Som bible college i området är det naturligt att besöka de platser som omtalas i bibeln. Men det är inte alltid så lätt:

-Vi ger kurser i biblisk geografi och vi föreläser om de historiska platserna i Jerusalem. ... Denna julen, när de israeliska myndigheterna gav de kristna tillåtelse att åka till Jerusalem, de flesta av våra studenter fick tillåtelse, så ställde vi in all övrig undervisning och tog alla våra studenter på fältstudier. För att se alla de historiska platserna. Du förstår, detta var *enda gången* vi kan åka i år. Detta är en konsekvens av att vara isolerad.

Den arabiska världen är naturligtvis *ett* språkområde, i varje fall när det gäller skriven klassisk arabiska. Det gör att böcker som publiceras i ett arabiskt land kan säljas i ett annat. Den politiska isoleringen har påverkat också detta.

-Vi finner det finner det idag väldigt svårt att få böcker från Libanon och Egypten. På grund av Det är svårt att importera och vi kan inte åka till Libanon till exempel.

Den andra konsekvensen av Västbankens totala isolering som Munther nämner, är ekonomisk. Turismen drabbas.

-Betlehem är helt beroende av turism. Och antalet turister har minskat mycket sedan muren och den nya checkpointen byggdes. De israeliska myndigheterna säger åt turisterna att inte åka till Betlehem, därför att det är farligt. Det är en lögn, och man säger att palestinierna är farliga för turister. Och vi har aldrig varit farliga för turister. Den ekonomiska situationen har lidit enormt av detta.

Studenter vid Bethlehem Bible College

-Ja, rektorn för mitt universitet i Amerika, han tog en grupp till Israel, för att se de bibliska platserna. Och jag inbjöd honom till oss och till vårt bibelcollege. Men han trodde att det var farligt, men jag sade "Vem har sagt det? Det är det inte alls." Han svarade att guiden sagt så. Vet du, guiden (som var israel) för resan hade sagt till hela gruppen att det inte var hans ansvar. Om någon skulle dö skulle de inte skylla på honom. Så alla fick skriva på ett papper, eftersom jag hade övertygat dem

att komma. Och de kom för två timmar. De övernattade naturligtvis inte. De var för rädda. Varför? På grund av vad den israeliska sidan sagt om oss.

-Därför kommer bara några få bussar om dagen till Betlehem. Och de som kommer stannar inte. De övernattar inte i våra hotell eller handlar här. De kommer bara för att besöka kyrkorna och sedan åka. Få kommer hit för att tala med palestinier. Detta är alltså en annan form av isolering.

Slutligen så nämner Munther ytterligare en konsekvens av isoleringen och konflikten. Det är bristen på rekreation. Många av ungdomarna i kollegets kristna kör, som Munther leder, har inte erfårit naturen på ett sätt som vi ser som en självklarhet.

Student vid Bethlehem Bible College

-Till och med en så enkel sak som rekreationsplatser... Kören (Bethlehem Bible College har en kör) var i USA i november. För många av dem, och de är ungefär 20 år gamla,

var det första gången de lämnade Palestina. För många av dem så var det första gången de såg ett flygplan, träd och grönska. Det första gången de såg floder, vattendrag, hav och sjöar. De var fascinerade. Vi har inte detta. Vi har inga nöjesfält för barn. ... Inga sportanläggningar. Inga anläggningar för att ungdomen ska kunna njuta av ett normalt liv. Inga biografier. Ingen tänker ens på rekreation nuförtiden. Man vill bara leva.

Senare i intervjun säger han bristen på rekreationsfaciliteter också påverkar kristen ungdomsverksamhet.

-Det finns inga platser dit vi kan åka. Det bästa vi har är hotell... Och vi har blivit vana vid det, men när man reser och ser hur andra har det, då inser man.

Jag frågar Munther hur konflikten och den israeliska politiken påverkar det dagliga livet. Det påverkar en hel rad olika områden. Den kristna verksamheten och det privata livet.

-Vi har blivit vana vid det, att leva på detta viset. Med ”på detta viset” menar jag att mer eller mindre allt är jobbigt för oss. Som bibelcollegor kan vi inte nå de kristna i Jerusalem eftersom vi inte kan åka dit. Och för de är det verkligen en kamp att komma från Jerusalem och hit, att komma igenom alla checkpoints. Det är smärtsamt att få sina väskor genomsökta två gånger bara för att komma till skolan.

Senare i intervjun nämner också Munther att kontakten med de kristna i norra Västbanken blivit svår att upprätthålla.

-För oss som bor i Betlehem så har vi inga checkpoints som försvårar rörelsefriheten inom Betlehemområdet. Det är när du lämnar området eller ett annat område där palestinier bor. Hebron, Betlehem, Ramallah har alla blivit koncentrationsläger för palestinier. Inom områdena kan man röra sig fritt, det är när

man lämnar området som det blir problem. Israel kontrollerar allt mellan dessa områden. Det paralyserar kontakten mellan palestinska områden. Det har också påverkat oss på bibelcolleget. Det är svårt. Vi kan inte få studenter från Ramallah nu.

-Ramallah är inte långt borta, 25 kilometer. Utan trafik tar det 30 minuter att åka dit. Men vi kan inte åka närmaste vägen genom Jerusalem, vi måste åka runt. Det är en resa på en timme. Med checkpoints tar det en och en halv. När det var som värst tog det två timmar.

Munther lyfter också fram att bibelcolleget är isolerat från Jerusalem på andra sätt:

-Vi har ingen kontakt med de kristna där. Eller med kulturen i Jerusalem, eller med biblioteken, med allt. Vi är instängda på en liten yta.

När vi diskuterar vardagsproblemen, så kommer återigen förnedringen i samband med resor upp.

-Om jag vill åka till till exempel Sverige, så måste jag åka till Jordanien först och flyga därifrån, även om det finns en flygplats här i Tel Aviv (som ligger ca 50 kilometer västerut). De tycker inte om att Palestinier reser från denna flygplats därför att vi är farliga. Också kristna palestinier. Så, nu måste vi åka till Jordanien för att resa ut.

-Att åka till Jordanien är en lång resa, både resan i sig och gränsen vid Allenby bridge. Det är en förnedrande upplevelse för oss. Så om jag blir inbjuden till en konferens eller något annat, så måste jag tänka mig för. Därför att jag måste gå igenom Alleneby bridge, och det hatar jag.

-Resan från Betlehem till gränsen vid Allenby bridge tar 40 minuter. Med checkpoints två timmar. Så, du måste åka hem-

ifrån vid fyra på morgonen för att vara vid Allenby Bridge vid sex, därför att det finns en förskräcklig checkpoint vid infarten till Jeriko. Därefter kommer du till själva bron. Särskilt under sommaren så finns det hundratals palestinier som vill besöka sina släktingar (i Jordanien). Som du vet så delades palestinerna i kriget 1967. Somliga stannade här och somliga hamnade i Jordanien. De som åkte till Jordanien blev så småningom jordanier. De som stannade här blev palestinier. Jag har släktingar bland palestinerna, min syster är jordanska. Så, som ett resultat, hundratals eller tusentals vill passera den gränsövergången dagligen. Så man måste vara tidigt ute.

Den gränsprocedur som Munther beskriver är komplicerad och eftersom jag bara rest över den gränsövergången en gång, hänger jag dåligt med i turerna. Men, som Munther beskriver det, är gränsövergången oerhört underdimensionerad. Allt tar mycket lång tid.

-Först klockan 10 är du framme vid själva gränsstationen. Vissa säkerhetsåtgärder görs två gånger, utan orsak menar Munther.

-Så klockan tio är det din tur. En buss tar dig till den gränskontrollen på den israeliska sidan. Där väntar massor av människor. Sex långa köer. Två soldater som kontrollerar passen. Unga kvinnliga soldater. Egentligen fyra. Två vid själva disken och två bakom. Du lämnar fram passen till de vid disken. De lämnar dem vidare till dem bakom. Och så flinar de när de pratar. Ibland skriker de åt oss hur vi ska stå i kön. Den proceduren tar lätt en timme. Och vi blir visiterade två gånger. Så proceduren på den israeliska sidan tar tre timmar.

På den jordanska sidan upprepas proceduren igen, berättar Munther. Men här går det lite fortare, här finns fler aktiva tjänstemän.

Den näst sista delen av proceduren är att hitta din väska. När du kommer till den israeliska sidans gränskontroll, lämnar du din väska till säkerhetskontrollen. Därefter ser du inte väskan förrän du är på andra sidan gränsen. Där får du leta upp din väska som finns i en obebakad hage för väskor, bland hundratals andra. Till sist tar du en buss från själva gränsområdet till närmsta ort. Hela denna komplicerade och ibland förnedrande procedur, gör att Munther tvekar bär han får en inbjudan att åka utomlands.

Barn i Betlehem

Munther har som sagt under intervjun vid flera tillfällen återkommit till förnedringen i samband med resor. Men jag är också nyfiken på om han upplevt att hans föräldrar blivit förnedrade, att han blivit oprovocerat slagen av israelisk militär eller att hans hem blivit kränkt. Jag är särskilt intresserad av dessa frågor eftersom denna typ av erfarenheter kan vara särskilt traumatiserande.

-Jag har inte sett min egen mamma eller pappa bli slagen. Men däremot blev jag slagen av en soldat, för nöjes skull. Jag

var pojke, i tioårsåldern. Och demonstrationer pågick i närheten. På den tiden brukade palestinier blockera vissa vägar med sten. Därefter kom en israelisk jeep, israelerna kom efter palestinerna som i sin tur kastade sten.

-Israelerna beordrar då palestinier att städa upp vägen. Så, mina vänner och jag spelade fotboll, jag var yngst. Eftersom jag var yngst behövde jag inte delta i uppröjningsarbetet. Jag var ju barn, så jag flabbade åt mina vänner eftersom de var

Unga killar i Betlehem

tvungna att röja. ”Är du glad?” frågade en av soldaterna. ”Ja!” svarade jag. Sen slog han mig riktigt hårt. Det är något som fastnat i mitt minne.

-Men tack Gud, vi har varit beskyddade. Många gånger kom de till vårt hus och vi var rädda att de skulle ta min fem år äldre bror. Men jag upplever att vi varit beskyddade.

Jag frågar Munther om israelisk militär någon gång gått i och sökt i deras hem. Munther är mycket förvånad över min fråga.

-Oh, många gånger. Bara för att söka igenom. Det är ju helt normalt, det är inget... för oss är inget onormalt. De knackar på dörren, de går in och frågar om alla har id-kort. De frågar om vi deltar i demonstrationerna. Och sen går de. Ibland frågar beordrar de min bror att röja upp vägen eller att tvätta bor grafitti. Men vi är lyckligt lottade, inget riktigt allvarligt har hänt vår familj.

Munter börjar, med lite humor berätta om den skattestrejck som genomfördes i Beit Sahor 1990. Beit Sahor är, tillsammans med Beit Jala, en förort till Bethlehem. Idag är orterna helt sammanväxta.

-Men 1990 så beslutade Beit Sahors invånare att vi inte ska betala skatt längre. För vi betalar till en ockupationsmakt. Och de ger oss inget tillbaka. De stjälar våra pengar. Och vår slogan var "Utan representation betalar vi ingen skatt."

-Beit Sahor var belägrat och under utgångsförbud i 40 dagar. Eftersom vi inte betalade skatt så hade nästan alla skatteskulder. Så, israelisk militär gick från hus till hus för att göra utmätningar. Det kunde vara radio- eller TV-apparater eller familjens bil. Och vissa böcker, särskilt böcker om Palestina. Vi gömde TV:n i 40 dagar för vi visste inte när de skulle komma till vårt hus. Så vi gav vår TV till våra grannar som *inte* hade någon skatteskuld. Den familjen hade då en fyra-fem TV-apparater.

-Så, soldaterna frågade min pappa var TV:n var och han sa "Oh, den är på reparation." Soldaten svarade "Hela Beit Sahor har sina TV-apparater på reparation nuförtiden."

Jag frågar Munther specifikt vad soldaterna gjorde när de gick in i deras hem. Om de blev visiterade.

-Hos oss tittade de bara runt.... I andra fall så kunde de stanna i huset i flera dagar. I det andra upproret så slogs palestinsk militia, så israelisk militär sökte efter strategiska

positioner i Betlehem, Beit Jala och Beit Sahor. Så de kunde gå in i ett hus och låsa in hela familjen i ett rum. Detta har inte hänt mig, men det hände en vän vid universitetet och en vän i Beit Jala. Och när de lämnar huset är det i en enda röra. De kan vara i huset i en vecka. Detta är välkända berättelser.

Munther återger ytterligare en händelse, denna har varken han eller hans vänner varit med om, utan det har rapporterats i pressen.

-Vid ett tillfälle, så gick soldater in i ett muslimskt hem och dödade en i familjen. Men det hemska var att familjen kunde inte lämna sitt rum för en eller ett par dagar. Hela familjen var inlåsta med den döda i en eller ett par dagar. Tänk dig bara, att en familj är inlåst med en död familjemedlem. Hemska saker hände under dessa år. Det var krig och krig är smutsiga.

Jag ställer en politisk fråga till Munther och frågar honom vilken typ av framtid han vill se.

-Oh, vilken framtid? Naturligtvis vill vi alla ha fred. Det säger vi alla. Folket vill ha fred. Vi är trötta på våldet, trötta på krig, trötta på detta liv. Men, som sagt, vi vill ha en rättvis fred. Vi vill att rättvisa ska få råda. Ideellt sett skulle jag vilja se att palestinierna skulle kräva hela Västbanken och Gaza, inklusive delar av Jerusalem. Ideellt sett skulle jag vilja se att alla bosättningarna försvann. Att muren förstördes.

-Ideellt sett skulle jag vilja se att flyktingproblemet löstes på något sätt. Några har varit hemifrån i femtio år, och ingen ser sitt ansvar för dessa människor. Bara i Jordanien blev de medborgare av den nationen och blev normala människor. Men i länder som Libanon och Syrien finns det människor som lever i flyktingläger. De kan inte resa. För de har inga pass. De har bara FN-dokument som bevisar att de är flyktingar. Någon borde ta itu med detta problem.

Ett bevakningstorn i den mur som omger stora delar av Betlehem. Muren är ca sju meter hög, tornen ännu högre. Muren befinner sig fem-tio meter från husen i Betlehem.

-Igen, idealiskt vore att vi skulle dela tillgångarna, som vatten och andra naturresurser. Vi har bara få naturresurser och vattnet är en viktig fråga för oss. Och israelerna kontrollerar alla vattentillgångarna här. Och en israel använder fem gånger så mycket vatten som en palestiniere. Och de tar vatten från Västbanken. Var finns rättvisan i detta? Man blir bara ledsen av att tänka på det

-Men om du frågar människor på gatan vad de önskar, slår jag vad om att de flesta bara skulle säga "Ge oss jobb och ge oss friheten att åka mellan orterna och att resa." Det är allt. Människor kräver inte längre de stora långsiktiga lösningar. Efter så mycket press, verkar palestinerna nu nöja sig med arbeten och mer materiella behov.

Vattenreservoar uppe på taket till pingstkyrkan. Många av husen i Betlehem har stora vattenreserver på detta sätt, för att kunna hantera de gånger ockupationsmakten stänger av vattnet.

-För tjugo år sedan skulle människor kräva oberoende, representation, demokrati och alla andra drömmar. Och att vi som palestinier förtjänar att få rösta och äga ett riktigt pass. Att alla flyktingar skulle få komma tillbaka. Men verkligen, idag önskar man bara att få jobb, ett litet hopp om att mina barn får en bättre framtid.

När jag promenerar runt i Betlehem, särskilt i området runt bibelcolleget, så är den israeliska muren oerhört framträdande. Självklart har den israeliska regeringen rätt att på olika sätt skydda sina medborgare mot de terrorister som utan tvekan finns bland extrema palestinier. Men, muren har inte byggts längs den israelisk-

Delar av den mur som omger stora delar av Betlehem och isolerar flera orter på Västbanken.

palestinska gränsen, utan långt inne på palestinskt område. På många platser går muren fem till tio meter från husen i Betlehem. Det uppfattas naturligtvis som djupt orättfärdigt och som en provokation. Jag frågar Munther vad han anser om muren och hur han ser på Israels argument att det hindrar terrorism.

-Ja, de säger att det hindrar terrorism, men det handlar om landstöld. Det handlar mer om att ta mer land än någonting annat. Visst har du sett hur... här i Betlehem, att muren nästan är mitt i stan. Om det är sant att det handlar om att hålla palestinier utanför Israel, så bygg muren runt Israel, på gränsen. Man behöver inte gå djupt in på palestinskt område. Du har väl sett det? Nu kan Betlehem inte längre växa naturligt. Detta kommer att ge oss problem. Stan har inga expansionsmöjligheter. Man kan inte bygga någonstans.

Munther är aktiv i fredsorganisation som heter *Musalaha*, försoning på arabiska. Organisationen är evangeliskt kristen och arbetar med att föra samman evangeliskt kristna palestinier och messianska judar

i barn- och ungdomsläger, i konferenser för unga vuxna samt för äldre vuxna. Jag frågar honom hur han ser på arbetet och vilka erfarenheter han har allmänt gjort.

-Som kristen tror jag att det är min plikt att arbeta med detta. Men varje gång jag åker så är det svårt, därför att någonting i mig säger att jag förråder mitt folk. I Israel, så blir ju varje israel soldat. Så i Musalaha har jag mött soldater som har skjutit mot palestinier och som dödat palestinier och som arbetat på checkpoints.

-Vid förra Musalaha-lägre så tillbringade jag mycket tid med en kille som var stridsvagnsförare. Han berättade hur han körde över ett hus och förstörde det. Han ångrar det nu och bad om vår förlåtelse, men... Ja, jag förlät honom, men vad kan Musalaha göra för att förändra detta. Att göra skillnad. Och igen, jag känner att jag är kluven därför att jag åker som en kristen palestinier och det är svårt att ta av sig den palestinska identiteten.

-Ja, vi har roligt ihop med dessa människor. Vi lovsjunger tillsammans, vi tävlar och leker första dagen på de här lägren. Men när du börjar tala med de så påminns du om att de också är soldater. Det kan ha varit de som stoppade mig vid checkpoints och tvingade mig att vänta två timmar. Jag är övertygad om att de beter sig som kristna, eller det hoppas jag.

-En god vän till mig som jag mötte i Musalaha, en israel, han berättade om en händelse där han sköt en extremist. Extremisten sköt på de så israelerna förföljde honom och dödade honom. Detta är verkligen svårt. Jag åkte dit som ledare, jag tycker om det. Jag älskar öknen (flera av Musalahas träffar är i öknen). Men det är inte enkelt. Verkligen inte.

-Och sen kommer vi till de teologiska föreställningarna hos de här människorna. I deras kyrkor får de lära sig att vi är den onda parten. Och de jämför oss med berättelserna i Gamla

testamentet, där de, för att erövra landet, måste driva ut hedningarna.

-Och så möter de oss och de inser att det finns kristna här. Och vi konfronterar de och vi säger: ”Ni är hedningarna för judar tror inte på Kristus”. Det är en kamp.

-Men vet du, de växte upp i tron att tro att landet är deras. Jag ska ta ett exempel. Där fanns den här unga tjejen, 19-20. Hon är helt OK.. Hon fick oss alla att skratta. Hon skämtar hela tiden. Vi åkte till öknen, och från första stund så gjorde hon ett gott intryck på oss. Vi ville vara med henne och prata med henne.

-Vi frågade henne om hennes bakgrund. Hon berättade att hon är amerikan, hon växte upp i Amerika. Hennes föräldrar var judar men blev kristna (detta är Munthers uttryck. Själv skulle de sannolikt kalla sig messianska judar), likaså hon. Och nu tror hon att detta landet är hennes. Det är vad hon tror. Gud

har ju lovat judarna det. Så hon tror att en dag ska alla judarna bli frälsta och bo här.

-Hon tror att hon är förpliktigad att komma hit och återkräva landet och förbereda för den stora väckelsen.

-Så, hon kommer hit och bosätter sig i Israel. Hon får automatiskt alla rättigheter, som rätten att resa. Och vem vet, hon kanske till sist hamnar i en bosättning på palestinskt område.

-Ja, bara tänk på det. Min familj förlorade land för bosättningen Har Homa. Vi ägde en egendom där. Ja, tänk dig, en kristen broder eller syster kan komma att bo på land som min farfar ägde. Och en kristen kan komma och kräva marken eftersom han tror att Gud gav det till honom som jude.

-Musalaha ja, viss det är roliga människor att var med, vi tillber tillsammans. Vi är kristna. Men teologiskt, politiskt är vi så skilda, så olika, och detta är Musalahas utmaning. Att försöka göra något av detta. Vänskap kanske.